

Til Byrådservice

29. november 2019
Side 1 af 9

Besvarelse af 10-dages forespørgsel om praksis for den aldersintegrerede specialundervisning i Aarhus Kommune

BØRN OG UNGE
Aarhus Kommune

Enhedslisten, Radikale og løsgænger Dorthe Borgkvist har stillet en række spørgsmål om praksis for den aldersintegrerede specialundervisning i Aarhus Kommune. Her følger besvarelsen af de enkelte spørgsmål:

Spørgsmål 1:

"Vi ønsker belyst, hvilken praksis man har haft i forhold til at sikre børn på forskellige alderstrin det minimumstimetal de har krav på i den fagdelte undervisning i de aldersintegrerede klasser i Aarhus Kommune?"

Rådhuset, Rådhuspladsen 2
8000 Aarhus C

Telefon: 89 40 20 20
Direkte telefon: 41 87 43 57

Direkte e-mail:
clari@aarhus.dk

Sag nr. 19/084504

Sagsbehandler:
Claudia Risbæk

Her henviser vi bl.a. til vejledning Børn og Unge har givet, hvor det på hjemmesiden har været oplyst: "at der for disse specialtilbud er mulighed for, at undervisning i de enkelte fag gives på andre klassetrin end dem, der er nævnt i folkeskoleloven og dermed også i timetalsmodellen, men de samlede timetal for hvert klassetrin skal fortsat opfyldes. Der henvises til § 16 og 3, stk. 3."

Svar:

Aarhus Kommune har ikke vejledt kommunens folkeskoler som anført af spørgerne.

Børn og Unge kan oplyse, at den vejledning vedrørende timetal, som spørgerne i spørgsmålet henviser til, og som anført af spørgerne skulle hidrøre fra Aarhus Kommunes hjemmeside, ikke stammer fra Aarhus Kommunes hjemmeside. Det anførte hidrører derimod fra Børne- Undervisningsministeriets (tidligere Undervisningsministeriet) hjemmeside (som den så ud i efteråret 2017), hvor følgende var anført under "Spørgsmål og svar om folkeskolen":

"Er de segregerede specialundervisningstilbud omfattet af timetalsmodellen?"

Ja. Minimumstimetalene for de fagopdelte timer gælder også for elever, der modtager specialundervisning i specialklasser, på specialskoler, i dagbehandlingstilbud eller anbringelsessteder.

Det bemærkes, at der for disse specialtilbud er mulighed for, at undervisning i de enkelte fag gives på andre klassetrin end dem, der er nævnt i folkeskoleloven og dermed også i timetalsmodellen, men de samlede timetal for hvert klassetrin skal fortsat opfyldes. Der henvises til folkeskolelovens §§ 16 og 3, stk. 3."

29. november 2019
Side 2 af 9

En borger rettede i september 2017 henvendelse til Børn og Unge om minimumstimetal i bl.a. dansk for en elev i en aldersintegreret specialklasse på Skovvangskolen. Børn og Unge rettede herefter henvendelse til Undervisningsministeriet ultimo september 2017 med henblik på at bekræfte forståelsen af regelgrundlaget om minimumstimetal i aldersintegrerede specialklasser. I Børn og Unges henvendelse til ministeriet var henvist til ovennævnte passus fra ministeriets hjemmeside. Ministeriet oplyste overfor Børn og Unge, at den nævnte passus vedrørte spørgsmålet om, hvilke fag, der kan indgå ved opgørelsen af timetallet i forhold til de samlede minimumstimetal på hvert klassetrin, og derfor ikke var relevant for spørgsmålet om minimumstimetal i forhold til reelt klassetrin. Ministeriet oplyste, at den nævnte passus ikke var opdateret i relation til vejledningen om reglerne for fagrækken i relation til specialklasser, og at man ville sørge for, at det blev slettet. Af Børne- og Undervisningsministeriets hjemmeside fremgår da også nu følgende:

"Er de segregerede specialundervisningstilbud omfattet af timetalsmodellen?"

Ja. Minimumstimetallene for de fagopdelte timer gælder også for elever, der modtager specialundervisning i specialklasser, på specialskoler, i dagbehandlingstilbud eller anbringelsessteder. Der henvises til folkeskolelovens §§ 16 og 3, stk. 3."

Aarhus Kommune har således ikke vejledt kommunens folkeskoler, som anført af spørgerne. Børn og Unge rettede som nævnt ovenfor henvendelse til Undervisningsministeriet, som herefter ultimo oktober og ultimo december 2017 redegjorde nærmere for regelgrundlaget for minimumstimetal i aldersintegrerede specialklasser, herunder i forhold til opgørelse, indberetning og tilsyn. Børn og Unge udsendte på den baggrund den 2. januar 2018 efter ønske fra den daværende rådmand for Børn og Unge, Bünyamin Simsek, et notat om minimumstimetal for elever i specialklasser og på specialskoler. Udsendelsen af notatet skete henblik på at sikre, at alle værtsskoler og specialskolerne i Aarhus Kommune er bekendt med regelgrundlaget om minimumstimetal og administrationen i den forbindelse. Notatet, som er vedhæftet besvarelsen af denne forespørgsel, præciserer rammerne for minimumstimetal i specialklasser og på specialskoler, herunder opgørelse om indberetning, samt ansvarsforhold i forbindelse med gennemførelse af de planlagte undervisningstimer og tilsynet hermed.

Opgørelse af minimumstimetal i specialklasser og indberetning til Styrelsen for It og Læring (STIL)

Skolelederen skal sørge for, at skolen inden for de mål og rammer, som er bestemt af henholdsvis byrådet og skolebestyrelsen, planlægger og gennemfører et antal undervisningstimer i samtlige obligatoriske fag og valgfag. Antallet af timer for de enkelte fag fastsættes af skolelederen, inden for de mål og rammer, som byrådet har fastsat og de principper for skolens virksomhed, som skolebestyrelsen har fastsat. De minimumstimetal, der er

fastsat i folkeskoleloven, skal dog til enhver tid overholdes. Dette gælder både i almenklasser og i specialklasser.

29. november 2019
Side 3 af 9

I forbindelse med planlægningen af et skoleår forelægger skolens leder det kommende års skemaer for undervisningen og rammerne for skiftende skemaer for skolebestyrelsen med henblik på at skolebestyrelsen kan afgive en udtalelse herom, jf. folkeskolelovens § 45, stk. 4.

Det er skoleleder, der har kompetencen i forhold til bl.a. at vurdere, hvilke tværfaglige aktiviteter eller projektundervisning med relevans for et fag, f.eks. dansk, der kan indgå i undervisningstimetallene for dette fag. Hvor meget tid, der tælles med, må ifølge Børne- og Undervisningsministeriet afgøres konkret i hvert enkelt tilfælde således, at man henfører den tid, hvor der faktisk arbejdes med bestemte faglige aktiviteter, til de fag, som aktiviteterne bedst hører under. Dette indebærer, at en skoleleder kan beslutte, at de aktiviteter, der foregår i f.eks. "læsebånd", skal henføres til dansk og dermed indgå i opgørelsen af minimumstimetallet, så vidt det ligger inden for rammerne af Fælles Mål¹ for faget dansk.

Alle folkeskoler i Aarhus Kommune skal indberette antal elever og undervisningstimetal til STIL. Indberetningen foregår elektronisk og omfatter også elever i specialklasser og på specialskoler. For specialklasser og specialskoler skal der indberettes 1) antal elever fordelt på alderssvarende klassetrin, 2) gennemsnitligt planlagt undervisningstimetal i dansk, matematik, historie samt øvrige fag og 3) det samlede timetal til understøttende undervisning inklusiv alle pauser.

Det planlagte timetal opdeles på fag og undervisningstimetallet opgøres og indberettes som klokketimer á 60 minutter. Timetallene opgøres som et gennemsnit pr. klassetrin.

Projektundervisning og faglig undervisning opgøres enten som det normale skema eller som de fag, projektundervisningen dækker. Opgørelsen af den tid, der tælles med, f.eks. dansk, må ifølge Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) afgøres konkret i det enkelte tilfælde således, at man henfører den tid, hvor der arbejdes med bestemte faglige aktiviteter, til de fag, som aktiviteterne hører bedst ind under.

På ekskursioner, lejrskoler, idrætsdage, emneuger m.v. kan den tid, der bruges på faglige aktiviteter af direkte relevans for et fag indgå i undervisningstimetallet for de pågældende fag, mens den øvrige undervisningstid på ekskursioner m.v. henføres til understøttende undervisning. Elevernes hviletid

¹ Fælles Mål er nationale mål, der beskriver, hvad eleverne skal lære i skolens fag og emner samt børnehaveklassen. Se link vedr. Fælles Mål: <https://www.uvm.dk/folkeskolen/fag-timetal-og-overgange/faelles-maal/om-faelles-maal>

og fritid under ekskursioner og lejrskoler m.v., kan ikke medregnes i opgørelsen af undervisningstiden. På de klassetrin, hvor der afvikles prøver, skal den opgøres og indberettes som det normale skema.

29. november 2019
Side 4 af 9

For yderligere oplysninger om indberetning, herunder også i forhold til erhvervspraktik og andre tilsvarende perioder, hvor der for den samlede klasse er planlagt undervisnings- eller introduktionsforløb i forhold til erhvervsvalg eller efterfølgende uddannelser – se indberetningsvejledning fra STIL (link i note²). Der henvises i øvrigt til besvarelsen af spørgsmål 3 og vedhæftede bilag 1 med de undervisningstimer, som værtskolerne for specialklasserne har indberettet til STIL i oktober 2019.

Ansvar for overholdelse af minimumstimetallet i specialklasser, indberetning og tilsyn

Timetalsmodellen indebærer en forpligtelse til ikke alene at planlægge, men også til at gennemføre antallet af minimumstimer.

Skolelederen skal sørge for, at skolen inden for de mål, rammer og principper, der er fastsat af henholdsvis byrådet og skolebestyrelsen, planlægger og gennemfører et antal undervisningstimer i samtlige obligatoriske fag og valgfag. Antallet af timer for de enkelte fag fastsættes af skolelederen, inden for de af byrådet fastsatte mål og rammer og de af skolebestyrelsen fastsatte principper for skolens virksomhed. De i folkeskoleloven fastsatte minimumstimer skal dog til enhver tid overholdes.

Børn og Unge, Pædagogik, Undervisning og Fritid (PUF) understøtter folkeskolerne i Aarhus Kommune i forhold til at sikre en korrekt indberetning af skolernes planlagte undervisningstimer, herunder minimumstimer, for kommende skoleår i forbindelse med den årlige grundskoleindberetning i efteråret. PUF bistår således skolerne med hjælp på tre konkrete workshops i løbet af oktober måned. Når data er gemt i STILs indberetningssystem validerer medarbejdere fra PUF de indberettede data. Først herefter er skolerens indberetning færdig. Efterfølgende sker der igen endnu en kontrol og validering fra STIL.

Ejerskabet i forhold til de indberettede data er skoleleders, som er ansvarlig for, at indberetningerne stemmer overens med virkeligheden, og at de indberettede undervisningstimer stemmer overens med de afholdte timer på skolerne.

² https://statistik.uni-c.dk/grundskoleindberetning/Vejledninger/2019/1012/Praktisk%20vejledning_Antal%20elever%20og%20undervisningstimer_folkeskoler_2019.pdf

29. november 2019
Side 5 af 9

STUK fører tilsyn med, at minimumstallene i folkeskoleloven overholdes, og at kommuner og skoler overholder mindstekravene til undervisningstidens samlede varighed set over et skoleår. Som led i tilsynet undersøger STUK, om det planlagte timetal, også for så vidt angår specialklasser, opfylder minimumstimetallene på hvert enkelt klassetrin og i fagene dansk, matematik og historie. STUK kan komme med vejledende udtalelser og henstillinger, i tilfælde af, at STUK finder, at en kommune overtræder reglerne. STUK kan desuden underrette det kommunale tilsyn om konstaterede overtrædelser af reglerne.

Spørgsmål 2:

"Der ønskes ligeledes oplyst hvad man har gjort for at rette op på den forkerte praksis, da man blev gjort opmærksom på, at man havde tolket forkert i forhold til ovenstående samt udregning og indrapportering?"

Svar:

Som nævnt i besvarelsen af spørgsmål 1 ovenfor rettede en borger i september 2017 henvendelse til Børn og Unge om minimumstimetal i bl.a. dansk for en elev i en aldersintegreret specialklasse på Skovvangskolen. Skovvangskolen udarbejdede en konkret redegørelse i forhold til den pågældende elev og Børn og Unge rettede på den baggrund henvendelse til Undervisningsministeriet ultimo september 2017 med henblik på at bekræfte kommunens forståelse af regelgrundlaget om minimumstimetal i aldersintegrerede specialklasser.

Børn og Unge har på baggrund af vejledningen fra Undervisningsministeriet (STUK og STIL), herunder besvarelsen af de af Børn og Unge stillede spørgsmål særskilt vejledt Skovvangskolen om reglerne for opgørelse af minimumstimetal med henblik på at Skovvangskolen kunne foretage justeringer i forhold til indberetningen.

Børn og Unge udsendte ligeledes den 2. januar 2018 et notat³ om minimumstimetal for elever i specialklasser og på specialskoler, som præciserer rammerne for minimumstimetal i specialklasser og på specialskoler, herunder opgørelse om indberetning, samt ansvarsforhold i forbindelse med gennemførelse af de planlagte undervisningstimer og tilsynet hermed. Udsendelsen af notatet til alle værtsskoler for specialklasser og specialskoler i Aarhus Kommune skete i lyset af borgerhenvendelsen fra september 2017 vedrørende Skovvangskolen for at sikre, at alle værtsskoler for specialklasser og specialskoler er bekendt og opdateret i forhold regelgrundlaget om minimumstimetal, herunder opgørelse og indberetning. Der er derfor ikke tale om, at Børn og Unge, herunder værtsskoler for specialklasser og specialskoler, generelt har fortolket reglerne om minimumstimetal til elever i aldersintegrerede specialklasser forkert.

³ Se bilag 2.

29. november 2019
Side 6 af 9

Den 3. januar 2018 bekræftede Aarhus Kommune overfor STIL, at Skovvangskolen var blevet særskilt vejledt om den korrekte forståelse af reglerne i forhold til opgørelse af de planlagte undervisningstimer, herunder minimumstimetallet for elever i de aldersintegrerede specialklasser på Skovvangskolen. Kommunen oplyste også til STIL, at alle værtskoler for specialklasser og specialskoler i Aarhus Kommune via notatet af 2. januar 2018 var blevet gjort bekendt med reglerne. STIL accepterede denne tilbagemelding og der har ikke været yderligere henvendelser fra STIL eller STUK til Aarhus Kommune.

Der har siden henvendelsen vedrørende Skovvangskolen fra september 2017 heller ikke i øvrigt været henvendelser fra andre forældre til elever i kommunens specialklasser/specialskoler vedrørende undervisningstimetallet, herunder minimumstimetallet, eller i øvrigt fra skoleledelse om forståelsen af regelgrundlaget.

Aarhus Kommune har overordnet tillid til, at folkeskolerne i kommunen, herunder værtsskoler for specialklasser og specialskoler, administrerer i henhold til gældende lovgivning, herunder i forhold til opgørelse og indberetning af undervisningstimetallet (minimumstimetallet og vejledende timetallet) og har derfor ikke fundet grundlag for at iværksætte yderligere tiltag eller undersøgelser.

Spørgsmål 3:

"Herunder ønsker vi dokumenteret, at børnene i de aldersintegrerede specialklasser i dag får den minimumsundervisning de har krav på i de fagopdelte timer i de aldersintegrerede specialklasser.

Svar:

I besvarelsen af spørgsmål 1 er opgørelsen af minimumstimetallet i specialklasser og indberetning til STIL nærmere beskrevet. I svaret til spørgsmål 1 er ligeledes beskrevet ansvaret for overholdelse af minimumstimetallet i specialklasser, indberetning og tilsyn og der henvises derfor til besvarelsen af spørgsmål 1.

Herudover er til besvarelsen af dette spørgsmål vedhæftet de undervisningstimetallet, som værtskolerne for specialklasserne har indberettet til STIL i oktober 2019. Skolerne indberetter hver enkelt elev efter elevens individuelle klassetrin. Herefter indberettes hvor mange timers undervisning, der tilbydes elever på det pågældende klassetrin. Dette gøres for at undgå, at elever i aldersintegrerede klasser alene modtager undervisning efter minimumstimetallet svarende til det højeste klassetrin. Som anført ses skolernes indberetninger igennem af konsulenter fra Børn og Unge, PUF, og STIL validerer efterfølgende indberetningerne, der herefter er endelige. Tilsynet føres som anført i besvarelsen af spørgsmål 1 af STUK.

29. november 2019

Side 7 af 9

Spørgsmål 4:

"Endelig ønsker vi belyst hvilke økonomiske implikationer det har for skolerne, at eleverne i de aldersintegrerede specialklasser skal have et forskelligt antal timer i nogle fag. Fx skal elever på 2. klassetrin have 300 dansktimer, elever på 3. klassetrin skal have 270 dansktimer, mens 4.-6. klassetrin skal have 210 dansktimer. I Aarhus Kommune kan der være elever i en specialklasse på op til tre årgange. Det betyder, at der i samme specialklasse fx kan være både elever, der har et aldersklassetrin svarende til 3. klasse og elever, der har et aldersklassetrin svarende til 5. klasse.

Svar:

Den rejste problematik har ingen økonomiske implikationer for skolerne.

Børn og Unge kan generelt oplyse, at det i forbindelse med planlægning af specialklasser tilstræbes, at klasserne spreder sig over så få klassetrin/årgange som muligt. Når der oprettes en specialklasse på en værtsskole, tildeles værtsskolen lærer- og pædagogressourcer svarende til det samlede krav til undervisningstid på det højeste klassetrin i klassen (der samlet set har flest timer). For klasser blandet med elever på 10. klasse er det dog timetallet for 9. klasse, da timetallet i 9. klasse er betydeligt højere end for 10. klasse. Derved sikres, at en klasse med elever, der spreder sig over f.eks. mellemskoletrin og indskolingstrin med henholdsvis et krav til en samlet undervisningstid på 33 og 30 timer ugentligt, at eleven på et mellemskoletrin som minimum får de krævede 33 undervisningstimer. Derudover er der for de enkelte klassetrin forskellige krav til hvilke fag, der skal undervises i og hvor meget – dog er der kun minimumstimetal for dansk, matematik og historie og det samlede undervisningstimetal. Overordnet set er der desuden et stort sammenfald mellem kravene til minimumstimetal og vejledende timetal mellem klassetrin, der ligger tæt på hinanden. Forskellen på minimumstimetal i enkelte fag håndteres på værtsskolerne ved f.eks. at bruge holddeling og undervisningsdifferentiering og benyttelse af muligheden for at flytte rundt på timer i de fag, hvor der alene er vejledende timetal. På de fleste værtsskoler er der mellem 5 og 10 specialklasser, hvilket desuden åbner op for mulighed for at lave holddeling mellem de enkelte klasser og derved imødekomme den enkelte elevs fagdækning på dennes klassetrin.

Spørgsmål 5:

"Får elever i udskolingen fx fysik, biologi og geografi efter deres individuelle klassetrin ifht antallet af timer og det tidspunkt hvor de aldersmæssigt bør have fagene?"

29. november 2019

Side 8 af 9

Svar:

Som beskrevet i besvarelsen af spørgsmål 1 skal skolelederen sørge for, at skolen inden for de mål og rammer, som er bestemt af henholdsvis byrådet og skolebestyrelsen, planlægger og gennemfører et antal undervisningstimer i samtlige obligatoriske fag og valgfag. Antallet af timer for de enkelte fag fastsættes af skolelederen, inden for de mål og rammer, som byrådet har fastsat og de principper for skolens virksomhed, som skolebestyrelsen har fastsat. De minimumstimer, der er fastsat i folkeskoleloven, skal dog til enhver tid overholdes. Det er skoleleders ansvar at planlægge skemaet for undervisningen også for specialklasseelever og dermed sørge for, at de får de timer de skal have på det dertil hørende klassetrin.

I forbindelse med planlægningen af et skoleår forelægger skolens leder det kommende års skemaer for undervisningen og rammerne for skiftende skemaer for skolebestyrelsen med henblik på at skolebestyrelsen kan afgive en udtalelse herom, jf. folkeskolelovens § 45, stk. 4.

Forskellen på minimumstimer i enkelte fag i en specialklasse håndteres på værtsskolerne ved f.eks. at bruge holddeling og undervisningsdifferentiering og benyttelse af muligheden for at flytte rundt på timer i de fag, hvor der alene er vejledende timetal. På de fleste værtsskoler er der mellem 5 og 10 specialklasser, hvilket giver mulighed for at lave holddeling mellem enkelte klasser og derved imødekomme den enkelte elevs fagdækning på dennes klassetrin.

Spørgsmål 6:

"Er er et loft over antallet af elever i hver specialklasse i Aarhus?"

Svar:

Specialklasserne i Aarhus Kommune er som udgangspunkt normeret til 7 elever i 0.-7. klasse og 8 elever 8.-10. klasse.

Det kan i nogle tilfælde efter en konkret vurdering være nødvendigt at merindskrive en elev i en specialklasse for at skaffe den nødvendige specialklasseplads. Den gennemsnitlige klassekvotient i specialklasse var i skoleåret 2018/2019 7,6 og i skoleåret 2019/2020 var den gennemsnitlige klassekvotient 7,5.

I hver klasse er der personale svarende til 1 lærer og 1 pædagog i hele undervisningen. For 8. -10. klasse er der yderligere tildelt ca. 90.000 kr. årligt som kompensation for en ekstra elev i forhold til yngre årgange (vedtaget af byrådet i Budgetforliget for 2016).

Aarhus Kommune har i skoleåret 2019/2020 137 specialklasser fordelt på 21 værtsskoler. Specialklasserne sammensættes hvert skoleår efter en konkret og individuel vurdering under hensyn til elevernes primære vanskeligheder, kognitive niveau, alder, køn og bopæl.

29. november 2019
Side 9 af 9

Med venlig hilsen

Thomas Medom
rådmand

/

Martin Østergaard Christensen
direktør